

MILJØKLAGENÆVNET
Kampmannsgade 14 · 1604 København V
Telefon 33 12 59 00
Telefax 33 93 00 60

Miljøministeriet

Miljøcenter Århus

Lyseng Allé 1

8270 Højbjerg

- 4 NOV. 2008

fremsendes uden følgeskrivelse:

Dato: 3/11 - 08

*De her dokumenter
Miljøcenter Århus*

VEDR.

A/g Cheminova

- Ifølge aftale
- Ønskes retur _____
- Kan beholdes _____
- Til underskrift
- Til godkendelse
- Til Deres orientering
- Tilbagesendes med tak for lån
- I henhold til brev/telefonsamtale af 31/10 - 08
- Ring venligst herom til _____ Lokal _____
- Check kr. _____
- Til dækning af _____
- Kvittering ønskes Kvittering unødvendig
- _____
- _____

Med venlig hilsen

Søren Rasmussen FJ00-53

*MST's AFG. AF 29/6 1982 STADFÆSTES, HERUNDER BL.A
- DET NUVERENDE DEPOTS INDHOLD SKAL FJERNES*

Gothersgade 129
1123 København K
Tlf. (01) 12 59 00

Den 23. december 1982.

j.nr. 167/76-3/1982.

Den 23. december 1982 har Miljøankenævnet truffet følgende

Afgørelse

i henhold til kapitel 5 i lov nr. 372 af 13. juni 1983 om miljøbeskyttelse:

Sag nr. 167/76-3/1982 om deponering og behandling af affaldssvovl m.v.
hos virksomheden A/S Cheminova, Rønland.

Afgørelsen er truffet af cand.jur. Jørgen Graff Nielsen (formand) samt statsbiolog, dr.phil. Ole Bagge, forstander Kr. Hardy Knudsen, afdelingsleder, civilingeniør Jørgen Hübertz Olsen og direktør, cand.pharm. Knud Overø (beskikede medlemmer).

Sagen er indbragt for Miljøankenævnet ved skrivelse af 22. juli 1982 fra Thyborøn Havns Fiskeriforening og Centralforeningen for Limfjorden med påklage af Den af Miljøstyrelsen i skrivelse af 29. juni 1982 meddelte afgørelse i sagen.

Redegørelse for sagen

Ifølge de sagsakter, som Miljøankenævnet har modtaget fra Ringkøbing amtskommune og Miljøstyrelsen vedrører sagen klage fra Thyborøn Havns Fiskeriforening og Centralforeningen for Limfjorden over et af Miljøstyrelsen i skrivelse af 29. juni 1982 meddelt påbud til A/S Cheminova om at foretage forureningsbegrænsende foranstaltninger ved virksomhedens depot for svovlaffald i betongruber på Rønland.

A/S Cheminova har i henhold til landvæsensretskendelser af 4. juni 1965 og 9. maj 1966 siden 1966 deponeret ca. 30.000 tons svovlaffald fra virksomheder produkter af svovlholdige insektbekæmpelsesmidler i støbte betongruber på Rønland.

I landvæsensrettens kendelser er bl.a. fastsat, at virksomhedens faste affald i forbindelse med produktionen skal henlægges i tætte og overdækkede beholdere, indtil endelig destruktion kan finde sted.

Efter at Ringkøbing amtsråd gennem tilsyn havde konstateret, at der skete udsivning af affaldet fra gruberne til grundvandet øst for gruberne på Rønland og videre til Nissum Bredning, pålagde amtsrådet i skrivelser af 30. juni 1981 og 14. august 1981 A/S Cheminova at træffe foranstaltninger til imødegåelse af fremtidig forurening på Rønlands østlige del, jfr. det følgende afsnit "Tidligere truffne afgørelser".

Amtsrådets afgørelser blev af virksomheden og Thyborøn Havns Fiskeriforening påklaget til Miljøstyrelsen, der i skrivelse af 29. juni 1982 har truffet afgørelse i sagen, jfr. ligeledes afsnittet "Tidligere truffne afgørelser".

Det fremgår af styrelsens afgørelse, at en række analyser, som er foretaget på grundvand fra pejleboringer og dræn omkring og især øst for svovldepotet, har vist, at grundvandet er massivt forurenet som følge af udsivning fra depotet. Der er grund til at frygte, at forureningen, som i hovedsagen består af syrer og nedbrydningsprodukter af organophosphater, har kunnet transporteres med grundvandet ud i Nissum Bredning.

For at forhindre dette har A/S Cheminova i 1977 etableret et dræn ud for gruberne og i foråret 1981 3 supplerende afværgeboringer. Hensigten hermed er, at en tilstrækkelig stor oppumpning af grundvand på disse punkter, foruden at optage hele den grundvandsmængde, der fra svovlgruberne strømmer mod øst, skulle kunne trække vand ind fra fjordbunden og således forhindre forureningstransport ud i fjorden. Ifølge Miljøstyrelsens afgørelse skal udledningen af dræn vandet godkendes af Ringkøbing amtsråd i henhold til miljøbeskyttelseslovens kapitel 4.

A/S Cheminova har anmodet Isotopcentralen, ATV, om at planlægge og udføre yderligere undersøgelser med henblik på belysning af de foranstaltninger, der vil være nødvendige for effektivt at afskære udsivningen til Nissum Bredning af grundvand kontamineret fra betongruberne med affaldssvovl, samt udarbejdelse af

et forslag til foranstaltninger, der kan sikre, at der inden for en periode på f.eks. 5 år kan ske en fuldstændig oprensning af undergrunden.

Virksomheden har påpeget, at analyser på vandprøver, som er udtaget fra pejleboringerne 20, 21 og 22 i marts, august og september 1981, tyder på, at der trækkes fjordvand ind. Materialet er dog efter Miljøstyrelsens opfattelse for spinkelt, og man finder det derfor rimeligt af afvente Isotopcentralens undersøgelse som supplerende grundlag for vurdering af det nuværende afværgesystems effektivitet.

Ifølge oplysninger fra A/S Cheminova er der indtil august 1982 anbragt ca. 30.000 tons svovlaffald i betongruber i henhold til landvæsensretskendelserne af 1965 og 1966.

Betongruberne er støbt over jorden, med bunden i kote + 1,2 m. Ved særlig høj grundvandsstand, f.eks. i vinterperioder, kan vandet nå op over koten for grubernes bund.

I perioden 1966-1968 anvendtes betongruber støbt som et stort kar. I 1969-80 anvendtes en lidt ændret konstruktion, idet en stor grube ved skillevejge i fundamentblokke efterfyldt med beton opdelttes i mindre enheder. Når en grube var fyldt op, blev den overdækket med grus. Fra 1974 blev nye gruber overstøbt med beton, når de var fyldt op. Fra 1980 er konstruktionen af gruberne blevet væsentligt forbedret. De seneste gruber er placeret ovenpå ældre gruber.

Såvel svovlet i de ældre gruber, der også indeholder f.eks. destillationsremanenser, som svovlet i de nyere gruber er i dag fast stof.

Afdækning med grus har betydet, at svovlet er delvis opblandet med grus.

A/S Cheminova har i skrivelse af 8. november 1982 til Miljøankenævnet oplyst, at der i tidligere beskrivelser af affaldssvovlet anvendes betegnelserne M- og E-svovl. Dette svovl udgør tilsammen ca. 80% af affaldssvovlet og fremkommer som biprodukt i fremstillingen af thiophosphorsyrechlorider, hvor M-svovl og E-svovl opstår under fremstillingen af metylforbindelsen henholdsvis ethylforbindelserne af thiophosphorsyrechlorid.

Oprindelig fremkom al affaldssvovl som nærmest plastisk svovl indeholdende reaktionsprodukter, opløsningsmiddel og surt vand. Nu fremkommer M- og E-svovl som granuleret dvs. krystallinsk svovl, der kun indeholder mindre mængder urenheder, er neutralt og ugiftigt overfor guppy-fisk. På grund af spor af organiske sulfidforbindelser har dette svovl en ubehagelig lugt, hvilket er årsag til, at det ikke kan afsættes. Der er dog nu udviklet en proces, hvorved svovlet tørres under samtidig fjernelse af lugt, således at svovlet kan afsættes til brug ved fremstilling af svovlsyre. Et anlæg til behandling af al svovl fra den løbende produktion er under opbygning og vil være færdigt med udgangen af dette år.

De resterende 20% - benævnt andet svovl - af den samlede mængde affaldssvovl fremkommer mere diffust i produktionen. Dette svovl er det nu ligeledes muligt at bringe på granuleret form og viderebehandle som det øvrige svovl. Et anlæg for granulering af andet svovl vil kunne være opført senest 3 måneder efter myndighedernes accept af dette.

Vedrørende allerede deponeret svovl er det ved forsøg i mindre skala vist at også det svovl kan oparbejdes. Virksomheden mener dog, at der ikke heraf kan sluttes, at det er teknisk muligt at oparbejde al deponeret svovl. Opblandet i svovlet er deponeret andre materialer i større og større omfang, jo ældre svovlet er, og disse andre materialer gør med den nuværende viden oparbejdningen problematisk.

A/S Cheminova har ikke ønsket at påklage Miljøstyrelsens afgørelse til Miljøankenævnet, idet punkt IV i Miljøstyrelsens afgørelse om fjernelse af affaldssvovlet fra de eksisterende gruber er modificeret ved en tilføjelse om, at afgørelsen skal tages op til revision efter ca. 1 år under hensyn til effektiviteten af oprensningsprojektet og en vurdering af omkostningerne i forbindelse med opgravning af depotet. Det vil sige en afvejning af dette punkt i påbudet efter § 1, stk. 3 i Miljøloven, jfr. afsnittet "Nye oplysninger under nævnsbehandlingen".

Tidligere truffne afgørelser

Ringkøbing amtsråd meddelte i skrivelse af 30. juni 1981 i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 42 A/S Cheminova påbud om udførelse af følgende foranstaltninger til imødegåelse af fremtidig forurening og til afhjælpning af den allerede konstaterede forurening på Rønlands østlige del:

1. Deponeringen af yderligere affaldssvovl i lukkede svovlgruber i jord skal ophøre senest 1. oktober 1981, fra hvilket tidspunkt svovlet skal opbevares i emballeret stand, f.eks. i en til formålet indrettet lagerhal, som godkendes af Ringkøbing amtsråd efter ansøgning herom.
Projekt for anlæg til oparbejdning af svovl til genbrug i produktionen skal fremmes mest muligt.
2. De eksisterende svovlgruber skal senest 1. oktober 1981 dækkes af et vandstandsende materiale, således at udvaskning af det deponerede affaldssvovl begrænses.
3. A/S Cheminova skal senest den 1. oktober 1981 til Ringkøbing amtsråd fremsende en redegørelse angående de tekniske muligheder og tidligst mulige tidspunkt for fjernelse og oparbejdning af det deponerede svovl i eksisterende gruber. Redegørelsen skal desuden indeholde en tidsmessig oversigt for projektets gennemførelse.

Der skal desuden, senest 1. januar 1982 udarbejdes en redegørelse angående effekten af de allerede iværksatte foranstaltninger (afværgeboringer) til afhjælpning af forureningen øst for svovlgruberne.

Denne redegørelse skal endvidere indeholde forslag til eventuelle supplerende foranstaltninger, idet det bemærkes, at amtsrådet påregner, at der indenfor en periode på 5 år skal være sket en fuldstændig oprensning i undergrunden øst for gruberne.

Såfremt erfaringerne fra de iværksatte foranstaltninger viser, at yderligere afskæring af grundvandsstrømmen fra Rønland til Nissum Bredning er nødvendig, skal redegørelsen endvidere indeholde forslag hertil.

4. A/S Cheminova forpligtes til 2 gange årligt selv at foretage analyse af grundvand fra pejleboringer omkring svovldepoterne. Endvidere forpligtes virksomheden til at afholde omkostningerne i forbindelse med ét årligt tilsyn, foretaget af amtsvandvæsenet ved alle etablerede pejleboringer.

A/S Cheminova påklagede amtsrådets afgørelse til Miljøstyrelsen og fremsendte med skrivelse af 24. juli 1982 en plan for behandling af affaldssvovl og oprensning af undergrunden øst for svovlgruberne til Ringkøbing amtsråd. Planen blev forelagt amtsrådets udvalg for teknik og miljø, der i skrivelse af 14. august 1981 meddelte, at man fastholdt beslutningen om ophør af deponeringen af affaldssvovl, dog med følgende tilføjelser:

1. Deponeringen af E-svovl skal ophøre hurtigst muligt.

Såfremt en ændret opbevaring ikke kan være indført senest ved årsskiftet 1981/82, er A/S Cheminova forpligtet til overfor amtsrådet at dokumentere årsagen hertil, f.eks. ved fremlæggelse af kontrakter med leveringsfrist for levering af det nødvendige materiel.

2. Deponering af M-svovlet skal ligeledes ophøre hurtigst muligt efter at granuleringsanlægget herfor er taget i brug.
3. Såfremt fortsat deponering af de 20% "Andet" svovl skal kunne ske, forpligtes A/S Cheminova til at forelægge dokumentation for at enhver form for anden opbevaring - f.eks. i trochler - er umulig at iværksætte.
4. Amtsrådet finder anledning til at udtrykke sin anerkendelse af, at oprensningen af det allerede deponerede svovl vil kunne påbegyndes ved udgangen af 1982.

De øvrige bestemmelser i amtsrådets skrivelse af 30. juni 1981 er fortsat gældende.

Amtsrådets to afgørelser blev af Thyborøn Havns Fiskeriforening og A/S Cheminova påklaget til Miljøstyrelsen, der i skrivelse af 29. juni 1982 meddelte, at man stadfæstede den af amtsrådet i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 42 og med kommunalbestyrelsens indforståelse truffene afgørelse med en række ændringer, hvorefter afgørelsens ordlyd er følgende:

I. Den løbende produktion.

Deponering i det nuværende depot (svovlgruberne) af affaldssvovl fra den løbende produktion skal bringes til ophør.

For så vidt angår granuleret svovl, skal deponeringen ophøre den 15. september 1982. Granuleret svovl, der efter denne dato ikke umiddelbart kan oparbejdes til rensset genbrugssvovl, skal opbevares i såkaldte "big bags" eller andre egnede beholdere og oplagres på en plads, der er godkendt af miljøstyrelsen.

For så vidt angår andet svovl, skal deponeringen ophøre den 1. januar 1983. Andet svovl, som efter denne dato ikke umiddelbart kan granuleres, skal opbevares i plastforede jerntromler med låg eller i anden egnet beholdertype og opbevares på en plads, der er godkendt af miljøstyrelsen.

Såfremt andre beholdere end forannævnte "big bags" eller plastforede jerntromler ønskes anvendt, skal de godkendes af miljøstyrelsen.

Miljøstyrelsen har herved lagt vægt på, at virksomheden p.t. arbejder med forsøg med granulering af "andet" svovl. Det er endvidere for styrelsen oplyst, at virksomheden for tiden arbejder med et forsøgsanlæg vedrørende oparbejdning af såvel granuleret svovl fra den løbende produktion som fra gruberne. Resultaterne heraf vil være af betydning for de tekniske muligheder for etablering af et egentligt produktionsanlæg.

II. Sikring mod udvaskning af det nuværende depots indhold.

- A. Inden 1. august 1982 skal de dele af det nuværende depot, som allerede er opryldt, overdækkes vandtæt.
- B. Virksomheden skal endvidere inden udgangen af 1982 have etableret en sikring, der effektivt afskærer vandret grundvandsgennemstrømning gennem depotet og gennem jordlaget under depotet så vidt muligt i hele den dybde, hvor vandet løber og har størst effekt. Sikringen kan f.eks. være et område med en eller flere lag af passende materiale mellemrum så tæt omkring depotet som muligt. Ved valg af sikringslaget kan erfaringerne fra det igangværende Luto, central-projekt lægges i overvejelserne.

Virksomheds tiltag til afledning af drænvand etc. skal indhentes.

Projekt for sikringen skal sammen med rapporten være indsendt til miljøstyrelsens godkendelse.

ELLER
OMFANGSDRAN SUGGESIONER

III. Oprensning af undergrunden øst for svovlgruberne.

A. Oprensning af undergrunden øst for svovlgruberne skal iværksættes efter den fremgangsmåde, som på grundlag af resultaterne af Isotopcentralens undersøgelse, må anses for mest velegnet. Projekt for oprensningen skal forelægges amtsrådet til godkendelse inden 1. august 1982.

Amtsrådet træffer herunder afgørelse om meddelelse af eventuel fornøden tilladelse til udledning af oppumpet og behandlet vand gennem virksomhedens eksisterende spildevandsanlæg.

B. Virksomheden skal senest 3 måneder efter modtagelse af denne afgørelse til amtsrådets godkendelse fremsende et forslag til kontrolprogram, der vedrører grundvandstilstanden øst for depotet og funktionen af afværge- og drænpumper.

Indenfor dette kontrolprogram kan Ringkjøbing amtsvandvasen lade laboratorieundersøgelserne i forbindelse med eet årligt tilsyn udføre for virksomhedens regning.

IV. Opgravning af det nuværende depot.

MST 29/6/1982

Det nuværende depots indhold skal fjernes.

Opgravningen skal påbegyndes senest den 1. juli 1983 og være tilendebragt senest den 1. juli 1993.

Virksomheden skal i god tid inden 1. juli 1983 udarbejde et projekt med tidsplan for opgravning, oparbejdning og disponering af depotets indhold. Projektet indsendes til miljøstyrelsens godkendelse.

På grundlag af en vurdering af projektet samt Isotopcentralens projekt vedrørende afskæring af udsivning fra depotet og oprensning af undergrunden øst herfor træffer miljøstyrelsen endelig afgørelse vedrørende depotets fjernelse. Denne afgørelse vil til sin kunne påklages til Miljøankenævnet.

Klagen til Miljøankenævnet

Lytønnen Havn Fiskeforening, og Centralforeningen for Limfjorden har i skrivelse af 22. juli 1982 påklaget Miljøstyrelsens afgørelse til Miljøankenævnet.

I skrivelsen henvises til landsskotskemaet af 4. juni 1965, som er udgivet, at "Fabrikens fæste affald henlægges i tette og overdækkede kumulejre, indtil endelig destruktions kan finde sted.", samt landvasensrettens bekendelse af 9. maj 1966 hvori er udgivet, at "Det indskræpes påny, at fabrikens fæste affald i forbindelse med produktionen skal henlægges i tette og overdækkede kumulejre, indtil endelig destruktions kan finde sted."

kede beholdere, indtil endelig destruktion kan finde sted."

Klagerne forlanger, at disse kendelser bliver overholdt, og da Miljøstyrelsens afgørelse af 29. juni 1982 er en lempelse heraf, påklages denne afgørelse til Miljøankenævnet.

At Miljøstyrelsens afgørelse er en lempelse begrundes med, at Cheminova til trods for, at gruberne til affaldssvovl er utætte, har fået en frist på 11 år til 1993, før affaldet skal være gravet op og fjernet.

Klagerne finder at alt affald omgående skal graves op og destrueres eller, i det omfang destruktionsen ikke umiddelbart kan finde sted, deponeres under kontrollerede forhold for at kendelsens vilkår er overholdt.

Som begrundelse for landvæsensrettens kendelser er velbegrundet anfører klagerne:

1. Mange af de deponerede affaldsprodukter er yderst giftige og farlige at få spredt i miljøet.
2. En del af gruberne er idag gennemtærede først og fremmest på grund af affaldets syrevirkning. Denne gennemtæring er sket på kun 16 år og derunder. At lade affaldet ligge i yderligere 11 år vil klart forværre situationen og gøre det endnu mere vanskeligt at oprense undergrunden.
3. Både myndighederne og Cheminova har konstateret betydelige udsivninger til både grundvandet på Rønland og til Nissum Bredning.

Klagerne henviser i denne forbindelse til redegørelsen i Miljøstyrelsens afgørelse for forureningen af Nissum Bredning ved østsiden af Rønland, samt Ringkøbing amtskommunes og A/S Cheminova's undersøgelser af grundvandsforureningen på Rønland.

Klagerne påpeger i denne forbindelse, at man ikke kender forureningens udbredelse, da der ikke er taget prøver fra dybere niveau end 10 m eller længere ude i fjorden end 100 m.

Klagerne finder, at man må være betænkelig ved, at udsivningen fra depotet i første omgang begynder ved oppumpning af forurenede grundvand, og henviser i denne forbindelse til Miljøstyrelsens afgørelse hvori er anført, at der i perioder har været aflydelse i oppumpningen på grund af pumpevigt, og behandlingsanlægget for det oppumpede grundvand har ikke altid fungeret tilfredsstillende. Ringkøbing Amtskommune har i flere tilfælde konstateret uregelmæssigheder i grundvandsniveauet, men at løsningen i tilladningstilladelsen for virksomhedens miljøforhold ikke er blevet overbrådt. Endvidere anføres, at Cheminova standvode og oplagningen fra det gamle omfangsdræn, der blev etableret i 1977 uden myndighedsviden, fra december 1978 til juni 1979 på grund af "tæthed i lagene" i slutningen af denne periode konstateredes en omfattende hornfiske-død i hele Nissum Bredning.

Endelig anfører klagerne, at der i Miljøstyrelsens afgørelse er anført, at der ikke Miljøstyrelsen bekendt foreligger dokumentation for, at der ikke fra det lagrede svovl kan sive eller udvaskes stoffer, som ved langtidsvirkning kan være miljøskadelige. Derimod er det kendt fra litteraturen, at visse fosforsyretriestere, som også findes blandt fosforinsekticidernes nedbrydningsprodukter, viser farlige langtidsvirkninger.

Klagerne finder, at det, inden man kender langtidsvirkningerne af disse stoffer, må anses for uforsvarligt at udlede disse stoffer til Vesterhavet gennem oppumpningen af grundvand.

Klagerne finder ikke, at det kan påregnes, at de nyetablerede affaldsgruber, som påstået af Cheminova, vil være tætte, da det deponerede affald er stærkt surt.

Som konklusion på klagen anføres:

1. Vilkårene for deponering af fast affald sådan som de er givet i landvæsensnævnskendelserne fra 1965 og 1966 må kræves overholdt.
2. Det faste affald skal opbevares i tætte og overdækkede beholdere indtil endelig destruktion kan finde sted.
3. Da det er konstateret, at betongruberne er utætte, skal affaldet graves op og flyttes til et inspicerbart deponi. Dette skal være gennemført inden november 1983, således at yderligere spredning af miljøgifte forhindres.
4. En plan for den videre behandling af affaldet med henblik på endelig destruktion skal forelægges for og godkendes af amtsrådet.
Denne plan skal indeholde løbende frister og endelig frist for oparbejdning/destruktion af affaldet.
5. Spildevandet fra oprensning af undergrunden og fra oparbejdning/destruktion af affaldet skal underkastes kemisk og biologisk rensning inden udledning til Vesterhavet.
6. I forbindelse med spildevandsudledningen skal der fastsættes grænseværdier for både miljøgifte og eutrofierende stoffer.
7. Alt affald skal graves op. Det vil sige det affald, Cheminova i perioden 1962-66 deponerede i åbne sandgruber på Rønland, slam fra et gammelt spildevandsbassin, der blev ulovligt deponeret i 1978 i jorden, samt hvad der ellers måtte være på arealet.

Nye oplysninger under sagsbehandlingen

Tyborøn-Harboøre Kommune har i skrivelse af 12. august 1982 til Miljøankerkommissionen meddelt, at Tyborøn-Harboøre kommunalbestyrelse har drøftet sagen

i sit møde den 9. august 1982. Kommunalbestyrelsen har den opfattelse, på baggrund af oplysninger i A/S Cheminovas skrivelse af 6. april 1976 og 14. november 1977, at der sandsynligvis er deponeret væsentlige mængder flydende toxisk affald.

Dette forhold kan mindske effektiviteten af foranstaltningerne til oprensning af undergrunden ved hjælp af grundvandsoppumpning. Der vil desuden kunne opstå fornyet forurening, når grundvandsoppumpningen til sin tid standses efter at oprensningen af grunden øst for gruberne er gennemført.

Thyborøn-Harboøre kommunalbestyrelse er således stadig af den opfattelse, at den mest effektive, stedsevarende hindring af forurening fra gruberne sker ved fjernelse af disse inden for et rimeligt åremål. Thyborøn-Harboøre kommunalbestyrelse henholder sig til den tidsfrist for fjernelse af depotterne, som er nævnt i amtsrådets skrivelse af 30. juni og 14. august 1981 og tiltrådt af Thyborøn-Harboøre kommunalbestyrelse ved skrivelse af 1. december 1981.

Ringkøbing amtskommune har i skrivelse af 11. august 1982 til Miljøankenævnet meddelt, at Ringkøbing amtsråd, på baggrund af oplysninger i A/S Cheminovas skrivelser af 6. april 1976 og 14. november 1977, finder, at der sandsynligvis er deponeret væsentlige mængder flydende, toxisk affald i gruberne. Dette forhold kan mindske effektiviteten af foranstaltninger til oprensning af undergrunden ved hjælp af grundvandsoppumpning. Der vil desuden kunne opstå fornyet forurening, når grundvandsoppumpningen til sin tid standses, efter at oprensningen af grunden øst for gruberne er gennemført.

Ringkøbing amtsråd er således stadig af den opfattelse, at den mest effektive, stedsevarende forhindring af forurening fra gruberne sker ved fjernelse af disse indenfor et rimeligt åremål.

Med amtskommunens skrivelse fremsendtes kopi af Cheminova-gruppens skrivelse af 11. juli 1982 til Ringkøbing amtsvandvesen.

A/S Cheminova har haft lejlighed til at udtale sig om den til Miljøankenævnet indgivne klage og har i et notat af 17. august 1982 til nævnet blandt andet anført følgende:

"Miljøstyrelsens afgørelse kræver et ophør af deponeringen i betongruber, en oprensning af området øst for gruberne samt en opgravning af eksisterende gruber indenfor 10 år. Kravet om opgravning er fremsat med baggrund i Isotopcentralens underøgelsesoplæg af 29. september 1981, hvori det anføres, at fuldstændig oprensning af området øst for gruberne forudsætter, at udsivningen fra disse bringes til ophør.

Punktet om fjernelse af gruberne er dog modificeret ved en tilføjelse om, at afgørelsen skal lægges op til revision efter ca. 1 år under hensyn til effektiviteten af oprensningsprojektet og en vurdering af omkostningerne i for-

bindelse med opgravning af depotet. Det vil sige en afvejning af dette punkt i påbudet efter par. 1 stk. 3 i miljøloven.

Ihvorvel vi ikke er helt enige med Miljøstyrelsen i deres præmisser og konklusion, har vi dog afstået fra at anke afgørelsen, navnlig under hensyn til den omtalte modifikation af påbudet om opgravning af det deponerede svovl."

Miljøankenævnet har i skrivelse af 6. september 1982 anmodet Miljøstyrelsen om nærmere at præcisere forståelsen af pkt. IV i styrelsens afgørelse af 29. juni 1982.

Miljøstyrelsen har herefter i skrivelse af 27. september 1982 til Miljøankenævnet meddelt, at

"det er styrelsens opfattelse efter gennemgang af hele sagen, at det nuværende depots indhold skal fjernes.

Styrelsen var bekendt med, da afgørelsen blev truffet, at Cheminova arbejdede videre med problemerne omkring gruberne. Den angivne formulering i pkt. IV skal derfor forstås således, at såfremt resultaterne af Cheminovas videre arbejde kunne resultere i, at styrelsen efter en afvejning af § 1, stk. 3, i miljøloven ændrede opfattelse vedrørende opgravning, skulle der være mulighed herfor."

Thyborøn Havns Fiskeriforening har i skrivelse af 11. oktober 1982 til Miljøankenævnet om Miljøstyrelsens skrivelse blandt andet bemærket, at man opfatter den som et udtryk for, at Miljøstyrelsen er villig til senere at ændre sin beslutning til, at svovlaffaldet kan blive liggende i gruberne. Thyborøn Havns Fiskeriforening må her henvisse til Landvæsennævnskendelserne af 1965 og 1966, hvori der står: "Endelig blev det indskærpet fabrikken, at dets faste affald skal henlægges i tætte og overdækkede beholdere, indtil endelig destruktion kan finde sted." Under henvisninger til, at affaldet nu har ligget i gruberne i 17-18 år, og til den konstaterede udsivning, nærer Thyborøn Havns Fiskeriforening alvorlige betænkeligheder ved noget sådant.

Foreningen vurderer en dræning af området øst for gruberne positivt, men det kræver, at gruberne bliver fjernet ellers falder meningen med landvæsennævnskendelserne totalt bort. Derudover vil en dræning af området øge vandringen af stoffer udenfor gruberne, hvilket aldrig har været meningen, eller ønskeligt. Dræningen vil øge den daglige udledning af spildevand trods den delvise rensning. Spildevandsudledningen fra den daglige produktion er i forvejen yderligere belastet med udledningen fra det gamle fabriksområde.

Foreningen har således ikke tiltro til, at en oppumpning af grundvand på Poulard er en effektiv foranstaltning mod udsivning af giftige stoffer til Hissum Bredning. Pumpestop og andre tekniske vanskeligheder er hidtil sket med jævne mellemrum, og der ingen grund til at tro, at disse vanskeligheder ikke vil

fortsætte i fremtiden. Derfor bør affaldet befinde sig under kontrollerede forhold eller destrueres.

I forbindelse med en afvejning efter miljølovens § 1, stk. 3, gøres Miljøankenævnet opmærksom på de økonomiske og arbejdsmæssige interesser, der er indeholdt i et sundt fiskerierhverv. Cheminovas svovldepoter udgør efter for- eningens mening en alvorlig trussel mod dette erhverv.

A/S Cheminova har i skrivelse af 15. oktober 1982 til Miljøankenævnet om Miljøstyrelsens skrivelse meddelt, at man ikke finder, at indholdet af Miljøstyrelsens skrivelse af 27. september 1982 strider mod virksomhedens fortolkning af pkt. IV i styrelsens afgørelse, hvorefter man principielt ønsker svovlgruberne fjernet, men endelig afgørelse om hel eller delvis fjernelse af gruberne skal træffes under hensyn til miljøbeskyttelseslovens § 1, stk. 3, efter at følgende to forhold er nærmere belyst:

- 1) Effektivitet af det af Isotopcentralen/ATV udarbejdede projekt for oprensning af undergrunden.
- 2) De teknisk-økonomiske muligheder for oparbejdning af svovlet.

Miljøankenævnets bemærkninger

Det af Miljøstyrelsen meddelte påbud er meddelt i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 42, og styrelsens afgørelse kan derfor påklages til Miljøankenævnet, jfr. miljøbeskyttelseslovens § 76, stk. 1.

Miljøankenævnet skal til den indkomne klage bemærke, at det fremgår af klageskrivelsen, at klagerne ønsker, at alt svovlaffald fra de eksisterende affaldsgruber ved A/S Cheminova skal graves op og destrueres, eller i det omfang destruktion ikke kan finde sted, deponeres under kontrollerede forhold. Endvidere ønsker klagerne, at spildevandet fra oprensningen af undergrunden og fra oparbejdningen eller destruktion af affaldet skal underkastes kemisk-biologisk rensning, samt at der i forbindelse med spildevandsudledningen skal fastsættes grænseværdier både for miljøgifte og eutrofierende stoffer. Endelig ønsker klagerne, at også alt affald, der er deponeret i åbne sandgruber i Rønland samt slam fra et gammelt spadevandsbassin, der blev deponeret i jorden i 1978, skal graves op.

Miljøankenævnet skal hertil bemærke, at det fremgår af pkt. IV i Miljøstyrelsens afgørelse af 29. juni 1982, jfr. Miljøstyrelsens skrivelse af 27. september 1982, der er citeret i afsnittet "Nye oplysninger under nævnsbehandlingen", at Miljøstyrelsen ikke har taget endelig stilling til, om svovlaffaldet i de eksisterende affaldsgruber skal fjernes, men Miljøstyrelsen vil træffe endelig afgørelse vedrørende depotets fjernelse, på grundlag af en vurdering af

et af A/S Cheminova udarbejdet projekt for oparbejdning og deponering af depotets indhold, samt Isotopcentralens projekt vedrørende afskæring af udsivning fra depotet og oprensning af undergrunden øst herfor. Denne afgørelse vil til sin tid kunne påklages til Miljøankenævnet. Det fremgår ligeledes af styrelsens afgørelse pkt. IV., at Cheminova i god tid inden 1. juli 1983 skal indsende det omtalte projekt om oparbejdning og deponering af deponiets svovlaffald til Miljøstyrelsen.

Miljøankenævnet finder ikke, når henses til de omkostninger der kan være forbundet med depotets fjernelse, at der er grundlag for at kritisere, at Miljøstyrelsen har fundet behov for at få de omhandlede projekter og undersøgelsesresultater udarbejdet, forinden der træffes endelig afgørelse om fjernelse af svovldepotet, jfr. herved miljøbeskyttelseslovens § 1, stk. 3. Miljøankenævnet finder ej heller at burde tage stilling til spørgsmålet om depotets fjernelse, forinden Miljøstyrelsens afgørelse som 2. instans foreligger.

Det bemærkes i denne forbindelse, at det tilkommer Miljøstyrelsen at tage stilling til, om de nye oplysninger er af en sådan art, at spørgsmålet om depotets fjernelse på ny bør forelægges amtsrådet til fornyet behandling.

Til klagerens ønske om en hurtigere afvikling af svovldepotet end over en 10-årig periode skal nævnet bemærke, at dette vil kunne indgå i Miljøstyrelsens eller amtsrådets fornyede behandling af sagen.

Med hensyn til det af klagerne rejste ønske om at der stilles krav om, at der etableres kemisk-biologisk rensning samt fastsættes udlederværdier for spildevandet, der fremkommer ved oprensningen af undergrunden omkring affaldsgruberne, skal Miljøankenævnet bemærke, at det fremgår af pkt. II og III i styrelsens afgørelse af 29. juni 1982, at A/S Cheminova skal ansøge Ringkøbing amtsråd om udledningstilladelse i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 18 til afledning af drænvand m.v. ved depotet. Miljøankenævnet kan derfor ikke tage stilling til dette spørgsmål, før Ringkøbing amtsråd som 1. instans og Miljøstyrelsen i tilfælde af klage har behandlet spørgsmålet.

Med hensyn til klagerens påstand om, at også affald, der er deponeret i åbne sandgruber m.v. på Bonland, skal fjernes, skal nævnet bemærke, at man alene kan tage stilling til den af Miljøstyrelsen i skrivelse af 29. juni 1982 meddelte afgørelse, der kun behandler tilbud om forureningsbegrænsende foranstaltninger for de belastede affaldsgruber, der er etableret i medfør af landbrugslovsretsforordninger i 1985 og 1986. Andre spørgsmål må derfor rejses over for 1. instans.

På denne baggrund finder Miljøankenævnet ikke grundlag for at ændre Miljøstyrelsens afgørelse.

Miljøankenævnets afgørelse

Den af Miljøstyrelsen i skrivelse af 29. juni 1982 meddelte afgørelse stadfæstes, idet de i Miljøstyrelsens afgørelse fastsatte tidsfrister forlænges med 6 måneder, svarende til sagsbehandlingstiden i Miljøankenævnet, idet fristen for projektfremsendelsen til Miljøstyrelsen dog fortsat er 1. juli 1983.

P.N.V.

Jørgen Graff Nielsen.

